

2009

POLITICAL SCIENCE AND INTERNATIONAL RELATIONS - II (Optional)

राज्यशास्त्र व आंतरराष्ट्रीय संबंध - II (वैकल्पिक)

101676

Standard : Degree

Total Marks : 200

स्तर : पदवी

एकूण गुण : 200

Nature : Conventional

Duration : 3 Hours

स्वरूप : पारंपारिक

कालावधी : 3 तास

Note :

सूचना :

- (i) Answers must be written either in **English** or in **Marathi**.
उत्तरे इंग्रजीमधून किंवा मराठीमधून लिहिली पाहिजेत.
- (ii) Question No. 1 is **Compulsory** of the remaining questions, attempt **any four** selecting one question from each section.
प्रश्न क्रमांक 1 अनिवार्य आहे. उर्वरित प्रश्नांमधून कोणतेही चार सोडवा पण प्रत्येक विभागातून एक प्रश्न निवडून सोडविणे आवश्यक आहे.
- (iii) Figures to the **RIGHT** indicate marks of the respective question.
उजवीकडील अंक संबंधित प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.
- (iv) Number of optional questions upto the prescribed number in the order in which they have been solved will only be assessed. Excess answers will not be assessed.
ज्या क्रमाने निर्धारित संख्येपर्यंत पर्यायी प्रश्नसंख्या सोडविली आहे, तेवढीच प्रश्नसंख्या तपासली जाईल. अतिरिक्त उत्तरे तपासली जाणार नाहीत.
- (v) Credit will be given for orderly, concise and effective writing.
नीटनेटक्या, संक्षिप्त व परिणामकारक लिखाणास श्रेय दिले जाईल.
- (vi) Candidate should not write roll number, any name (including their own), signature, address or any indication of their identity anywhere inside the answer book otherwise he/she will be penalised.
उत्तरपुस्तिकेच्या आतील भागात कोठेही उमेदवाराने बैठक क्रमांक, स्वतः किंवा इतरांचे नाव, पत्ता किंवा आपली ओळख देणारे चिन्ह नमूद करू नये अन्यथा तो शिक्षेस पात्र ठरेल.
- (vii) For each slab of 10, 15 and 20 marks, the examinee is expected to write answers in 125, 175 and 250 words respectively.
प्रत्येकी 10, 15 आणि 20 गुण असलेल्या प्रश्नांची उत्तरे परिक्षार्थींकडून अनुक्रमे 125, 175 आणि 250 शब्दांमध्ये अपेक्षित आहेत.
- (viii) In case of any ambiguity, English version will be considered as authentic.
कोणत्याही प्रकारच्या संदेहाच्या स्थितीत, इंग्रजी भाषांतर ग्राह्य समजले जाईल.

P.T.O.

1. Answer any four of the following :

खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे द्या :

- "The Senate is the most powerful second chamber of the world". Discuss..
"सिनेट हे जगातले सर्वात प्रबळ द्वितीय सभागृह आहे". चर्चा करा.
- Describe the provisions of the 'Treaty of Lisbon' signed by the leaders of European Union.
युरोपियन संघटनेच्या नेत्यांनी स्वाक्षरी केलेल्या 'लिसबन तहाच्या' तरतूदी विषद करा.
- What is the role of the Ministry of External Affairs in the formulation of India's foreign policy ?
भारताचे परराष्ट्रीय धोरण ठरवण्यात परराष्ट्र खाते कोणती भूमिका पार पाडते ?
- Examine India's objections to CTBT.
सी.टी.बी.टी. करारास भारताने केलेल्या विरोधाचे परिक्षण करा.
- What are the agencies of political socialisation ?
राजकीय समाजीकरणाची साधने कोणती ?

SECTION - A

विभाग - A

2. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्नांची उत्तरे द्या :

- Explain Morton Kaplan's systems theory. 10
मॉर्टन कापलानचा 'व्यवस्थेचा सिद्धांत' स्पष्ट करा.
- What is meant by political communication ? How Karl Deutsch explain it. 10
राजकीय संसूचन म्हणजे काय ? कार्ल ड्वाइशने त्याचे विवेचन कसे केले आहे ?
- Compare the powers of the Swiss Federal judiciary with the U.S. Supreme Court. 10
स्वित्झर्लंड मधील केंद्रिय न्यायमंडळाच्या अधिकारांची अमेरिकेच्या सर्वोच्च न्यायालयाशी तुलना करा.
- Compare the 'Plural Executive' in Switzerland with presidential and parliamentary type of governments. 10
स्वित्झर्लंड मधील बहुविध कार्यकारी मंडळाची अध्यक्षीय आणि संसदीय पद्धतींशी तुलना करा.

3. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्नांची उत्तरे द्या :

- (a) Define 'comparative politics'. Explain the traditional approach of study of comparative politics. **10**
 तुलनात्मक राज्याशास्त्राची व्याख्या करा. तुलनात्मक राज्याशास्त्राच्या अध्ययनाचा पारंपारिक दृष्टिकोन स्पष्ट करा.
- (b) What are the different types of 'political culture' ? **10**
 राजकीय संस्कृतीचे विविध प्रकार कोणते ?
- (c) Elaborate upon the powers and functions of the House of Commons. **10**
 हाउस ऑफ कॉमन्सचे अधिकार आणि कार्य विशद करा.
- (d) Discuss parliamentary sovereignty in U.K. **10**
 इंग्लंडमधील संसदीय सार्वभौमत्वाची चर्चा करा.

SECTION - B

विभाग - B

4. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्नांची उत्तरे द्या :

- (a) Critically evaluate the realistic approach to international politics. **10**
 तुलनात्मक राज्याशास्त्राच्या अध्ययनाच्या वास्तववादी दृष्टिकोनाचे चिकित्सक विश्लेषण करा.
- (b) Describe the new world order after the end of the cold war. **15**
 शीत युद्धाच्या समाप्तीनंतरची नवीन जागतिक व्यवस्था विषद करा.
- (c) Discuss the environment issues in world politics. **15**
 आंतरराष्ट्रीय राजकारणातील पर्यावरणविषयक समस्यांची चर्चा करा.

www.mpscmaterial.com

5. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्नांची उत्तरे द्या :

(a) Explain the meaning, nature and scope of 'international politics'.
आंतरराष्ट्रीय राजकारणाची व्याख्या, स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा.	10
(b) Compare 'old' and 'new' diplomacy.
'पारंपारिक' व 'आधुनिक' राजनयाची तुलना करा.	15
(c) Trace the developments in Afghanistan post 1991.
1991 नंतरच्या अफगाणिस्तान मधील घडामोडींचा मागोवा द्या.	15

SECTION - C

विभाग - C

6. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्नांची उत्तरे द्या :

(a) Elaborate upon the determinants of India's foreign policy.
भारताच्या परराष्ट्र धोरणाची मूलतत्त्वे विषद करा.	15
(b) Examine the disputes between India and Bangladesh.
भारत आणि बांगलादेश यांच्यातील समस्यांचे परिक्षण करा.	15
(c) Discuss the relations between India and Myanmar.
भारत आणि म्यानमार संबंधाची चर्चा करा.	10

7. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्नांची उत्तरे द्या :

(a) Evaluate India's foreign policy under Narasimha Rao government and Vajpayee government.
नरसिंहराव सरकार आणि वाजपेयी सरकारांच्या काळातील भारताच्या परराष्ट्रीय धोरणाचे मुल्यमापन करा.	15
(b) What are the challenges before SAARC ?
सार्क समोरिल आव्हाने कोणती आहेत ?	15
(c) Explain India's relations with ASEAN.
भारत आणि आसियन संघटना यांच्यातील संबंध स्पष्ट करा.	10

P.T.O.

SECTION - D

विभाग - D

8. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्नांची उत्तरे द्या :

- (a) Discuss India - Russia relations in the 21st century. 10
एकविसाव्या शतकातील भारत आणि रशिया यांच्यातील संबंधांची चर्चा करा.
- (b) Review the border dispute between India and China. 10
भारत आणि चीन यांच्यातील सीमावादाचा आढावा द्या.
- (c) Comment upon India's nuclear doctrine. 10
भारताच्या आण्विक धोरणावर भाष्य करा.
- (d) "The setting up of WTO has had a negative effect on Indian exports". Explain. 10
"आंतरराष्ट्रीय व्यापार संघटनेच्या स्थापनेमुळे भारताच्या निर्यातीवर विपरीत परिणाम झाला आहे". स्पष्ट करा.

9. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्नांची उत्तरे द्या :

- (a) What are the advantages and disadvantages of Indo - US nuclear deal ? 10
भारत - अमेरिका आण्विक सौद्याचे (डीलचे) फायदे व तोटे कोणते ?
- (b) Review the relations between India and Japan after 2001. 10
2001 नंतरच्या भारत आणि जपान यांच्यातील संबंधांचा आढावा द्या.
- (c) Comment upon India's stand on N.P.T. 10
अण्वस्त्र प्रसार बंदी करारावरील (एन.पी.टी.) भारताच्या भूमिकेबद्दल भाष्य करा.
- (d) Explain India's role in the peace keeping activities of the UN. 10
संयुक्त राष्ट्र संघटनेच्या शांतता स्थापनेच्या कार्यक्रमांमधील भारताची भूमिका स्पष्ट करा.

- o O o -